Prefaci

TONI NEGRI

Aquest llibre de Nanni Balestrini parla d'actors invisibles de la lluita de classes en el tombant dels anys setanta i vuitanta, especialment al nord d'Itàlia i després també dins de les presons del país. Aquests individus són invisibles perquè no són estàtics, sinó mutants just al moment de la metamorfosi: què podem dir avui, al 2005, d'aquests invisibles, o d'aquesta novel·la, si no que ja no es tracta d'una història antiga i desactivada sinó d'una tendència de màxima actualitat, que en aquell moment amb prou feines s'insinuava i que amb el temps es va acabar transitant del tot? Tornar a publicar ara *Els invisibles*, per tant, té l'avantatge que parlem de subjectes proletaris la natura de classe dels quals ha estat finalment revelada: els invisibles d'ahir són els proletaris d'avui, els treballadors immaterials, el precariat cognitiu, la nova figura de l'obrer social en els moviments de la multitud. Se n'han sortit, els malparits: han configurat una revolució en la composició del treball i enmig d'una ferotge repressió política, han passat de les fàbriques a la societat a través de la lluita i, sense deixar de produir, de la societat a la presó (sense deixar de revoltar-se). I ara on aniran? Aquella elit del moviment obrer que es va vendre i arrossegà els invisibles rere els barrots avui dia mira al seu voltant esporuguida, incapaç de construir política, tement de no sortir-se'n si no reprèn el contacte amb aquell moviment secular

de transformació: però si no en seran mai capaços! De fet, deixada enrere la traïció al moviment obrer (enlloc tan profunda com a Itàlia), els invisibles van tirar endavant. Mentre als anys vuitanta promovien amotinaments a les presons i els primers centres socials a les grans ciutats, mentre als anys noranta van muntar el moviment de la Pantera, a les darreries dels noranta es van fer zapatistes i bates blanques, antiglobalitzadors i totes les altres coses que han passat i que passaran. És interessant fixar-se que cada un d'aquests moviments ha intentat designar-se amb noms amfibis, irreconeixibles, que podien ser blancs però també foscos dins la zona d'ombra que generava el blanc, que podien ser discrets com les passes d'un felí i alhora presentar-se com a resistència absoluta precisament en nom de la peculiar ambigüitat de les conductes desobedients. Aquests moviments, superats els anys setanta, van entendre perfectament que començar de zero no vol dir recular sinó al contrari, eixamplar-se, penetrar nous espais i nous temps, coordinar-se i coordinar, buscar l'enfrontament en la mesura del consens i el consens en la mesura de l'enfrontament. El cert és que, comparats amb els partits i les formes supervivents de l'antic règim, ara els invisibles es planten a la realitat. *Els invisibles* d'en Balestrini, ja a la primeria dels vuitanta, començaven a configurar un subjecte multitudinari, transversal, que es negava a ser una massa sinó que en tot moment volia ser un conjunt... I fins i tot quan les reminiscències ideològiques el reconduïen a certs noms i llenguatges que sonaven antiquats, fins i tot en moments així aquell subjecte era capaç de reinventar-se. Recordeu l'escena de les quartilles i les llibretes, i tot el que es podia cremar, dels amotinats de Trani, tancats a les seves cel·les després de l'escabetxada, llançant aquell foc per il·luminar les nits de totes les presons dels proletaris dels setanta? Aquest és el llenguatge de la multitud. Però si només fos per això, per aquesta realitat que mossega tot descrivint, el llibre d'en Balestrini podria ser tot just una documentació històrica o sociològica i prou. La grandesa d'aquest llibre és que l'invisible esdevé subjecte literari: *Larvatus prodeo*, el proletari avança protegit per la seva invisibilitat. I per la transformació que representa en aquells anys setanta, mai prou maleïts pels patrons i els seus sequaços del moviment obrer: la transformació invisible, i tanmateix forta, del treball

material a l'immaterial, de la revolta contra l'amo a la revolta contra el patriarcat, de la metamorfosi dels cossos que es determina dins d'aquest moviment, de la imaginació que aquesta nova condició històrica (s'entén social i política) determina en la llengua. El llibre d'en Balestrini és un nou gran experiment (el primer havia estat *Ho volem tot*) per mostrar el cos dels explotats com a actors del procés revolucionari. I nosaltres afegim: del pas del modern al postmodern, de l'edat en què se somiava el socialisme a l'edat en què es comença a viure el comunisme (i per als qui somriuen davant de l'afirmació, «acota't, burro», com a la pel·lícula de Sergio Leone). És indubtable que això és una novel·la didàctica: però qui aprèn de qui, la novel·la de la realitat o bé (aquest sembla el signe de la literatura revolucionària) la realitat de la novel·la? Em fa gràcia votar per la segona hipòtesi i demanar al forense de la llengua en qüestió (en Balestrini) que em doni la raó: en la seva ambigüitat, en les dificultats que certifica, aquest llibre va anticipar, malgrat tot, la realitat, la va transformar. L'ambigüitat rau, en aquest cas, en l'actor real i l'autor de la narració, una clau lligada a un dispositiu de potència, política i constitutiva, pobra en la seva gènesi i en canvi d'allò més rica en la sèrie d'efectes que produeix. Un acte d'amor? Aquest llibre té la doble figura d'un teixit biopolític de la postmodernitat: vet aquí un altre dels grans conceptes del pensament revolucionari contemporani que Balestrini intueix i patenta, després del de multitud. L'argumentació es podria allargar encara més i sobretot podria insistir en quina és la funció, la vocació i el goig de l'escriptor! Que sovint que es queixa de l'escriptor o de l'intel·lectual, el lumpenproletariat, per descriure els fenòmens sense haver-los patit... És tota una satisfacció poder reconèixer aquesta vegada que en Balestrini també va ser un invisible, que va patir aquella transformació que descriu al llarg d'anys i panys de pobresa i d'amor.

a en Sergio